Plynutí času v kanonickém právu

- působení na práva a povinnosti subjektů v důsledku uplynutí času

Vydržení a promlčení
kánn. 197 – 199

Je to nástroj právní jistoty – aby se stav faktický dostal do souladu se stavem právním.

V latinské terminologii kodexu se užívá výraz *prescriptio* pro dva odlišné právní instituty, které se v českém právu nazývají vydržení a promlčení.

vydržení – jeden ze způsobů nabývání věcí či práv
promlčení - jeden ze způsobů pozbytí subjektivního práva nebo zbavení se závazku (pozn. – ne jen materiálního).

Pozn. – rozdělení v knize Dr. Hrdiny se týká světského práva. V kanonickém právu se aktivní preskripcí (*prescriptio acquisitiva)* myslí preskripce, u které se jedná o výhodu z ní plynoucí = nabytí nějakého práva či osvobození se od nějakého závazku.

Požadavky k platnosti – cann 197, 198
1. vhodná materie
2. právní titul
3. dobrá víra
4. vlastnictví
5. čas

ad a) – takový objekt vlastnictví, který může podléhat preskripci. Obecný princip: jakákoliv materie, která může podléhat preskripci. Výjimky – kán. 199.

ad b) – důvod, proč se nabývá určitého práva jiné osoby = *causa iusta* (již z římského práva). Dostatečným důvodem je tedy i omyl

ad c) dobrá víra = vědomí toho, že nečiním legitimnímu vlastníku nic zlého (vlastněním či užíváním jeho práva), a to na začátku lhůty a po celou její dobu (např. koupě kradené věci, když o tom nevím).
Dobrá vůle se dokazuje nebo dedukuje z okolností. Předpokládá se, když úkony v daném případě jsou řádně vykonané (kán. 124 §2).
- vyžaduje se pouze v případě aktivní preskripce (protože se jedná o výhodu z ní plynoucí. U toho, kdo ztrácí nějaké právo, se nedá hovořit o dobré víře.)

Pozn. v římském justiniánském právu byla dobrá vůle vyžadována pouze na počátku. V CIC 1917 tento starý princip změnil.

ad d) vlastnictví nějaké věci nebo výkonu práv musí mít tyto náležitosti

- právní = danou věc mít a užívat jako vlastník s tímto úmyslem
- kontinuální
- spravedlivé = ne díky násilí nebo skrytě.

c) čas – je stanoven jednotlivými státními zákony nebo kanonickým právem

kán. 197 - vydržení a promlčení, jako způsob nabytí práv či pozbytí povinností přebírá církev tak, jak je upraveno v zákonodárství daného státu kromě výjimek stanovených kanonickým právem.

kán. 198 – k platnosti se požaduje:

- aby preskripce nastala bez zlého úmyslu = aby osoba, v jejíž prospěch preskripce je, byla „v dobré víře" (*bona fide*) jak na začátku preskripční lhůty, tak během celé požadované doby!
  bona fide = je to přirozeněprávní podmínka pro preskripci. Spočívá v mravně poctivém přesvědčení o (ne)oprávněnosti konání, jež má za následek vznik, změnu nebo zánik subjektivního práva či povinnosti (již z římského práva)

Kán. 199 – stanoví taxativním způsobem výjimky: která práva a povinnosti preskripci nepodléhají

1. objekty, nad kterými nemá lidská vůle kompetenci (např. manželství, primát římského papeže, práva a povinnosti plynoucí ze křtu – kán. 204 §1, 781)
2. myslí se papežská vyznamenání, fakulta dispensovat v případech vyhrazených Svatému stolci, fakulta udělovat odpustky (kán. 995).
3. práva a povinnosti plynoucí ne ze křtu, ale z církevního práva.
4. přesně stanovené a nepochybné hranice církevních území (ty jsou stanovené nejvyšší autoritou církve) – důvod – vyhnout se nulitním úkonům a konfliktům kompetence
5. mešní stipendia a mešní závazky: obecný princip: musí se vždy respektovat vůle dárce
6. obsazení církevního úřadu, který vyžaduje výkon svátosti svěcení
7. právo vizitovat a povinnost poslušnosti – věřící skrze křest dostávají svého vlastního Ordináře
   Diecézní biskup – právo vizitovat + povinnost vyžadovat: kán. 396 + 392 §1

Počítání času

kán. 200-203

kán. 200 – obecný princip

kán. 201 – pojmy – čas souvislý a užitečný

souvislý čas => čas je fyzikální realita a nezastaví se, tedy plyne „ze své přirozenosti“ a žádná okolnost nějaké osoby ho nemůže zastavit (neznalost, omyl, …). Proto se čas počítá fyzikálně, ne morálně (morální interpretace nemůže být právní normou). (př. – kán. 26 – právní obyčej)

užitečný čas => přerušuje souvislý čas. Toto přerušení je rozhodnutím autority – užitečný čas není tedy fyzikální reality, ale realita právní. Důvod: podpora práv osob, které mají nějaké obtíže – a to je neznalost nebo nemožnost.

kán. 202 – určuje jednotky času

kán. 203 – určuje měření času
den „*a quo*“ = začátek lhůty
den „*ad quem*“ = konec lhůty

Důvod: odstranit zmatky a úzkostlivost.